

Seyhan Hidroelektrik Tesisleri

Y a z a n :
İsmail İŞMEN
Yüksek Mühendis

Güney Anadolu'nun en münbit bölgelerinden biri olan Çukurova'yı taşkınlardan korumak, sulamak, bol ve ucuz elektrik enerjisine kavuşturmak üzere, Seyhan nehri üzerinde "çok maksatlı" diye vasıflandırılabilen "Seyhan Hidroelektrik Tesisleri" 8 Nisan 1956 günü açılmıştır.

1949 yılında Elektrik İşleri Etüd İdaresi ile Amerikanın tanınmış müşavir mühendislik firmalarından International Engineering Co. Inc. ile işbirliği yapılarak etüdler ve projeler esası bir şekilde hazırlanmıştır (1950).

1952 de Nafia Vekâleti, Seyhan tesislerinin şartnamelerini hazırlamak, inşaatın umumî kontrolünü yapmak ve diğer mühendislik işleri ile alakalı meselelerde adı geçen vekâlete yardım etmek üzere Knappen - Abbett - Tippet Şirketiyle bir mukavele imzalamıştır. Nihayet adı geçen iş, Haziran 1953 te, Morrison - Knudsen İnternational Inc ve Garanti İnşaat Limited Ortaklığına ihale edilmiş ve 24 Ekim 1953 te barajın temeli atılmıştır.

PROJENİN MAHİYETİ :

Seyhan Hidroelektrik Tesisleri Seyhan Nehri üzerinde bir baraj, santral binası, enerji nakil sistemi, taşkın önleme ve sulama imalatının inşasını

derpiş eden çok maksatlı bir tesistir. Bu tesislerin muhtelif unsurlarını gözden geçirelim:

a) **Baraj ve Hazine Baraj** Adana şehrinin 8 kilometre kadar kuzeyinde inşa edilmiştir. 57 metre yüksekliğinde ve 1568 metre uzunluğunda olan bu toprak baraj bir enerji santral ile teçhiz edilmiştir.

Zeminin alüvyonunu sıyırmak için 3 milyon metre küplük hafriyat yapılması icabetmiş ve barajın gövdesi için 4,5 milyon metre küplük dolgu kullanılmıştır.

Barajın sağ tarafında saniyede 5000 metre küp su akıtacak bir dolu savak inşa edilmiştir. Barajın temin edeceği haznenin biriktirme kapasitesi 1.450.000.000 metre küp olup, icabında 144 bin hektar yani takriben 1,6 milyon dönümlük bir saha sulanabilecektir.

b) **Santral** : Hidroelektrik santral baraj ortasından geçen bir boru ile beslenmekte ve bunun mansap cihetine türbünler için vanalar ve ayrıca sulama için doğrudan doğruya su temin edecek ilâve vanalar bulunmaktadır. Santralin ilk takatı 36.000 kilovattır. Sonradan 18.000 kilovattık ilâve bir tesis yapılacaktır.

c) **Muhavvile merkezi ve enerji nakil vasıtaları** - Santralda, iki adet yükseltici transformator gurubu, enerjiyi 13.800 voltan 66.000 volta yükseltmektedir. Adana, Tarsus ve Mersinde alçaltıcı transformator istasyonları faaliyet gösterecektir. Santral ve bu istasyonlar 80 kolimetre uzunluğunda bir enerji nakil hattı ile bağlıdır.

PROJENİN FİNANSMANI

1949 yılında hazırlanmış olan "Aşağı Seyhan vadisinin Ekonomik Etüdü" adlı rapor, Hükümetimiz tarafından Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasına tevdi olunmuş ve dış finansman için lüzumlu meblâğın ikrazı talep edilmiştir. Adı geçen banka, projenin teknik ve ekonomik cephelelerini yakından tetkik etmiş ve Seyhan projesini, Türkiye'nin ekonomisine son derece yararlı bir teşebbüs olduğunu tasdik ederek, ikrazda bulunmayı kabul etmiştir.

İlk hesaplara göre, toplam maliyeti 35,8 milyon dolar, (100,2 milyon Türk Lirası) tutan Seyhan projesi için Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası, 18 Haziran 1952 tarihli bir mukavele ile, 25,2 milyon dolar (70,6 milyon T.L.) lık bir ikraz yapmıştır. Projenin tahakkuku için geri kalan miktar doğrudan doğruya memleketimiz tarafından temin edilmiştir.

Bu maksatla kurulmuş olan Çukurova Elektrik Türk Anonim Ortaklığı ile Nafia Vekâleti arasında 26 Ağustos 1953 te 49 yıllık bir imtiyaz mukavelesi imzalanmıştır.

Çukurova Ortaklığı memleket kalkınmasında, hususî sermayenin iştiraki bakımından güzel bir misal teşkil etmektedir. Ortaklığın sermayesinin 16 milyon lirası hususî sektörden temin edilmiş ve 14 milyonu da Devlet iştiraki olmuştur. İnşaatın hitamında Çukurova Elektrik Türk

Anonim Ortaklığının sermayesi 16 milyondan 30 milyon liraya yükselecektir. 30 milyonun 28 milyonu devrolunan tesislerin bedeli, 2 milyonu ise ortaklığın işletme sermayesidir.

TESİSİN EKONOMİK DEĞERİ

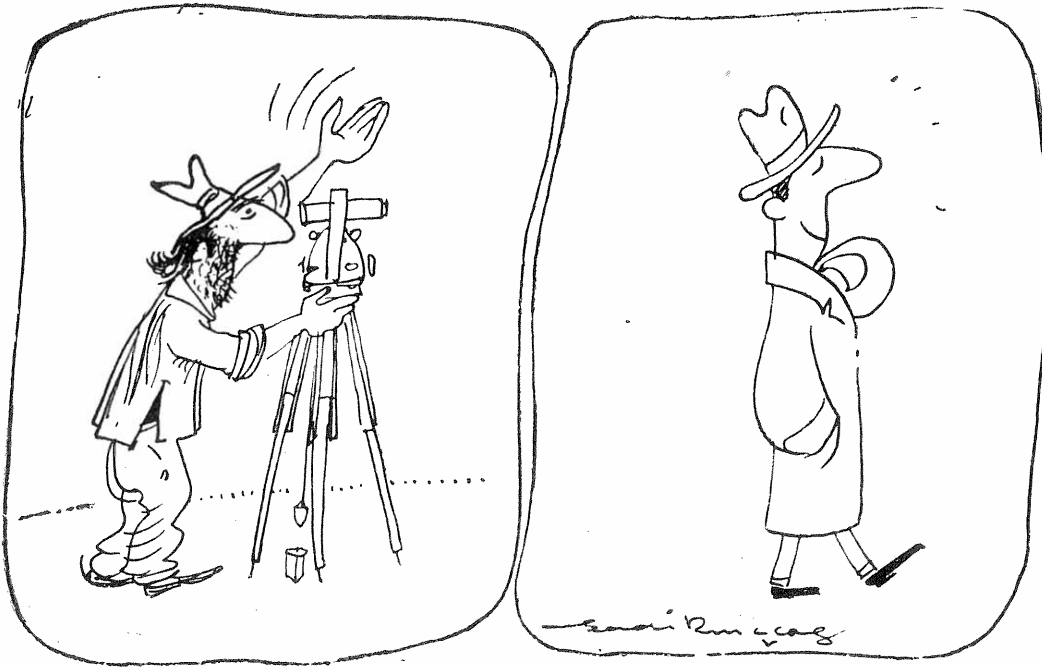
Seyhan Hidro - elektrik tesislerinin başlıca vasıflarından biri "çok maksatlı" bir proje olmasıdır; yâni projeyi teşkil eden tesisler bir taraftan taşkınları önledikleri, sulamayı temin ettikleri gibi, diğer taraftan elektrik enerjisi üretilmesini de mümkün kılmaktadır. Bu bakımdan elde edilen faydaları birkaç cihetten incelemek icabeder :

a) **Taşkınların önlenmesi** : Başıboş, akımı kontrol edilmemiş Seyhan Nehrinin su taşkınları dolayısıyla, ortalama olarak, senede 6,5 milyon liralık zarar meydana getirdiği hesaplanmıştır. Pek tabii ki, bu mal kaybına hiçbir maddî değerle ölçülemeyecek can kaybını da eklemek lâzımdır. Seyhan barajı ve sedleri vasıtasıyla taşkınların zararı önlediği gibi, bilvasıta husule gelen zararlar da, karşılanacaktır. Taşkın kontrolünden sağlanacak kazanç, senede ortalama olarak 7.750.000 lira kadar tahmin edilmektedir.

b) **Sulama** : Seyhan tesislerinin kanallar vasıtasıyla Çukurova'da 144 bin hektar arazinin sulanması mümkün olacaktır. Bunun neticesinde

(Devamı 33 üncü sayfada)

.. ÇUVALDIZI ELE

Şantiyede Şehirde